

zdi se, da so mimo programa važnejši notranji pogoji ustvarjanja. To je jasno razvidno tudi iz pričujočega mladinskega almanaha, kjer bo poučni in zabavni del vsebine pač ustregel svojemu smotru, a literarni prispevki v pesmi in prozi na splošno ne dosegajo potrebne umetniške višine.

Fr. V.

Andrej Skulj: Sadjarčki. Izdala in založila Mladinska Matica poverjenišva UJU. V Ljubljani, 1928. — Ta knjižica, ki je namenjena šolski mladini, predstavlja uspel poskus, podati ji v prijetni polposlovni obliki poljudni nauk o sadjarstvu, ponazorjen z mnogoštevilnimi slikami. Način pripovedovanja je tako prikupen in domač, da se nehote spomniš klasičnih prirodopisnih črtic Fr. Erjavca. Zdi se, da je skrivnost tega načina pouka prav v tem, da vpliva tudi neprisiljeno vzgojno, ker nudi poleg hladnega znanja še zanimanje in veselje do dela. Spis zasluži pohvalo in priznanje.

Fr. V.

Jack London: Zgodbe z južnega morja. Priredil Tone Seliškar. Izdala in založila Mladinska Matica poverjenišva UJU. V Ljubljani, 1928. — Knjižica obsega štiri »zgodbe z južnega morja«: o Mapuhiju, najditelju bisera, in o njegovi hiši, o nesrečni usodi neustrašenega misijonarja Johna Starhursta, o »poganu« Otoo, ki je z gled preprostosti, poštenosti in zvestega prijateljstva, in pa o Maukiju ter o njegovih mnogoštevilnih borbah z belimi možmi, ki so mu kratili svobodo. — Pričujoče zgodbe so primeri čiste epike, slike strogo stvarnega opisa, ki se odlikujejo po klenem pripovedovanju, polnem sveže prirodnosti brez sentimentalnosti. Znameniti sodobni ameriški pripovednik, čigar pomembnejša dela so že prevedena na slovenski jezik, je sedaj predstavljen tudi naši mladini.

Fr. V.

Ljubljansko narodno gledališče v letu 1928. Izdal Pavel Debevec. Založila uprava »Razgleda« v Ljubljani. — Knjiga je nekak gledališki almanah in išče predvsem intimnejših zvez z občinstvom. Ker je njen značaj bolj gledališko oseben kot načelen, ne moremo pričakovati teoretičnih in programatičnih člankov, pač pa najdemo v nji predvsem podobe igravcev in pevcev in njihovo označbo, ter to, kar v gledališču pripravlja pot tradiciji. Ciril Debevec, ki piše o »Naših igralcih«, vpleta tudi programatične misli; ob teh mislih se seveda ta ali ona analiza in označba oseb giblje med popularnostjo (Cesar, Kralj) in izbrano ter neizbrano eksotičnostjo (Šaričeva, Debelakova) — splošno pa so ti obrazi pisani s toploto. Čudim pa se, kako je mogel izpustiti Danila — kakor se mi ne zdi umevno, če govorimo o režiserjih, da ni nikjer vsaj omenjen Milan Pugelj, dasi se letos zaradi boleznih ni mogel udeleževati. **Silvester Škerl** je orisal v kratkih potezah le režijska stremljenja M. Skrbinška in O. Šesta ter rahlo nakazal tudi kritiko obeh režij. **O. Šest** govori o razvoju naše scene izza prevrata, o napredku in o revščini naše opreme. O operi pišejo **Mirko Polič** (Naš operni problem), **Matija Bravničar** (Mirko Polič — ravnatelj in dirigent opere, Operni dirigenti), **Pavel Debevec** (Naši pevci). Knjigi so dodane fotografije gledališča, uprave, igravcev in pevcev. Propagandističnemu namenu ustreza tudi lehkoten značaj knjige, ki pa v celoti vendar ne podaja zaokrožene slike o našem narodnem gledališču.

F. K.

Srbo-hrvatsko slovstvo

Stefa Jurkić: Legenda u bojama i druge priče i pripovijetke. Ilustrovao Gabriel Jurkić. Izdalo »Kolo Hrvatskih Književnika u Zagrebu«, 1927. Knjiga je klima in kultura, izvornost in tradicija, lepa ženska intuitivnost, individualnost in obenem stara tipika. To velja za vsebino knjige in za okras. Bibličnost v knjigi je jaka pa ni elementarna. Niso niti najboljše strani pri Lagerlöfovi! Nekaj beril prav gotovo zasluži, da jih prevedemo našim ljudem.

Dr. I. P.

Dr. Branko Storož: Novi akcenti. Lirika MCMXXVII. Splitska Društvena Tiskara. »Stranice su ove knjige, uz neke digresije, otvorene lirici, kakova je bila običajna prije najnovijih književnih smjerova. »Ars una, species mille«. Tako Storož sam v predgovoru. Torej programno zavestno mimo ekspresionizma v domačo tradicijo vse od Vraza, Radičevića! Princip torej že star (Arno Holz i. dr.), zamisel propagandno izpovedana. Ali kot gesta zagrebskega literarnega dandyjstva? Ali kot samokritično znanstveno matôrstvo? Pesnik z Dr. v naslovu! Stoji: jezikovno polno brez epigonizma, duševno manj elementarno, a plemenito.

Dr. I. P.

Ivan Nevistić: Ksaver Šandor Gjalski. Studija. Izdanje »Vijenca«. Zagreb, 1928. Str. 96. — Nevistić je morda najizrazitejši izmed mlajših hrvatskih kritikov. Njegovi dve studiji »Ulderico Donadini« in »Lirika na bezpuću« zajemata najnovejše pojave v srbsko-hrvatskem slovstvu, pričujoča studija o Gjalskem pa je začetek široko zasnovane razprave »Hrvatski realizem«. Pisatelj motri Gjalskega kot realističnega naslednika Šenoe in kritično ocenjuje vsebinske in umetniške vrednote tega najbolj priljubljenega hrvatskega pripovednika. Ko nam je očrtal njegov literarni nazor, nam analizira glavne osebe in ideje bodisi v narodnem, socialnem in duhovno-etičnem pogledu. Tako spoznavamo Gjalskega kot »Homerja Zagorja«, ki je opesnil hrvatsko zgodovino in njene tri generacije zadnjih sto let; gledamo njegove socialne tipe in ocenjujemo nestalno, od raznih filozofov vplivano duhovno usmerjenost, v kateri prevladuje v glavnem pesimizem. Po Nevistićevi analizi je vsebina Gjalskega pretežno odvisna od romantično zanesenjaškega dnevnega prepričanja, ki se menja po času in razmerah. Za milejšo oceno seveda manjka kulturno-historičnega ozadja, ki bi pokazalo, da je Gjalski kot tendenčni pisatelj tudi produkt svoje dobe. Toda Nevistić jemlje samo absolutna merila in zato se tembolj vidi, kako Gjalskemu res manjka tiste samostojno duhovne usmerjenosti, ki premaguje svoj čas, si osvaja duše in ne zgolj čitatelje. Nedostatek pravega duhovnega središča se še močneje pokaže pri analizi Gjalskega kot umetnika. Oblikovno je Gjalski subjektiven lirik, zato niso zgrajene ne posamezne osebe ne romani in novele. Povsod pogrešamo pravega razvoja; namesto razvoja dejanja imamo često samo poročanje o zgodbah. Kot umetnik je Gjalski v veliki meri odvisen neposredno od Turgenjeva. Za nas Slovence je posebej zanimivo to, da Nevistić ugotavlja nedosledne nazore Gjalskega o književnem jeziku; bil je navdušen za Yuka, pa je spet obžaloval, da ni obveljala zagrebska šola. O